

Цетиње, 1. октобра.

Бечка и пештанска штампа свира на највишу ноту. То управо више није свирање, већ цвиљење и лармане. Као да се опила, те не зна шта пише и којим правцем срља. Све стријеле управила је на Црну Гору и Србију и цио српски народ. Трезвеност је далеко од ње. Опила се нектаром прокламације о анексији Босне и Херцеговине, па се тетурала тамо и амо и удара опијеном главом час о зидине Биоградске Тврђаве, час о обале Барскога Залива.

Веле паметни људи, да се не треба освртати на оно што говоре пијани. Али, наш народ каже: што пијан говори, то тријезан мисли. Ми смо, истина, одавно знали, шта о нама мисли бечка и пештанска штампа, још док је била мало тријезнија по што је сада. Нијесмо ми требали да сачекамо подмукло извршену анексију и због тога потпуно пијанство те штампе, па да сазнамо из онога, што у таквоме стању о нама говори, како о нама мисли и у потајни, иза кулиса политичке позорнице. Тек, смијеха ради, хоћемо да ухватимо њено батргање и лупање. Ма да нам је у овим данима и сувише тешко, опет не можемо да се не смијемо, кад прочитамо масу аустро-угарских листова и видимо, на који начин бране анексију и како нападају Црну Гору, Србију и српски народ.

Саопштили су ти листови, да се Србија налази на ивици пропасти! Разумије се зато, што се усудила да протестује, као и Црна Гора, противу анексије, и што је сав њен народ ускипио гњевом противу Аустрије, чему даје и видна доказа у бурним демонстрацијама. Дунавска флотиса већ се налази тридесет километара далеко од Биограда. Она ће, веле, бомбардовати српску пријестоницу! У то не може вјеровати ни најглупљи Чивутин. Нека почну монитори да бомбардују из Саве и Дунава, први топовски метци са биоградских узвишења слистиће их и послати на дно тих великих српских ријека. Војска ће из Земуна, веле, одмах пријести Дунав и Саву и искрцати се у Биограду. Да богме, то иде тако лако, као иза леђа готово цијеле Европе у помрчини и лукаво извршити анексију Босне и Херцеговине. У Биограду ће ваљда чекати скрштених руку и још одушевљено поздравити свакојега војника који се усуди да пријеђе. Прије ће се у Сави под Биоградом начинити мост од љешева тих војника, по што ће то допустити српска војска.

Даље веле, да ће аустро-угарска војска одмах посјести Србију, ако ова и помисли на какву акцију у Босни. И не само то, посјешће је, ако не траје у „упорству своје“ противу

анексије. То изгледа управо тако, као да је Србија један ништаван залагај, за који треба макнути само ушима, па да и несажватаи склизне у стомак. А Црна Гора?! На то су заборавили. Зар они мисле да би ова могла и смјела бити мирна, ако би они пошлели да „посједну“ Србију? Судбина Србије и њена је судбина, као и обратно. Томе су се канда досјетили, те су рекли, да би у томе случају флоту послали под Бар. Тако би то, по њиховоме рачуну, ишло све брзо и глатко. Без икакве би се муке испели на Суторман!

Док тако бечки листови с једне стране право рећи лудују и све више драже умјесто да не изазивају стрпљење цијелога једнога народа од осам милијона, дотле с друге стране интригирају противу Русије и осталих сила, за које мисле, да ће одобрити њихов поступак. Много им је стало до тога, да у очима Српства и Словенства ослабе и поколебају вјеру у Русију. Непрестано доносе вијести, како Русија за анексију Босне тражи пристанак, да њена флота може проћи кроз Дарданел. Једним ударцем хтијели би убити два зеча: ослабити вјеру Српства у Русију и посидјати непоповјерење између Русије и Енглеске, која је пошљедња такође одлучно противна анексији, али зазира и од руске флоте у Средиземном Мору. С друге пак стране јављају ти исти листови, да аустро-угарски посланик већ неколико дана у Петрограду чека да га прими Цар Никола у аудијенцију, коју је поодавно тражио. И тако сију сплетке на све стране, хватајући се у недошљедностима и показујући праву забуну, у којој су се нашли.

И хајка противу Србије и Црне Горе, и поменуте сплетке доказ су, да инспираторима бечке штампе не иде како треба и да су због анексије Босне и Херцеговине ударили на јад не само од Црне Горе и Србије, него и од Енглеске, Русије, Француске и Италије.

Дипломатски заступник Србије вратио се прекинот на Цетиње и продужио је вршење повјерене му дужности.

У повратку његовог гледамо успостављање правилних односа између двију српских држава, Србије и Црне Горе, које су, поводом најновијих догађаја на Балкану изјавиле готовост да заједнички послуже општим српским интересима.

Интереси обадвију земаља били су увијек заједнички. Они су то и данас, више но ма када прије. Угрожени су од једнога и истог непријатеља. Заједнички рад обадвију страна моћи ће му одољети. Искреност, међусобно повјерење и узајамна љубав појачаће одлучност

таквога рада. Нека зато узајамни договор буде учвршћен и љубављу. Ту љубав, везану са топлином, мислимо да је собом донно дипломатски заступник Србије. Не би њу било потребно толико наглашавати и истицати, да су прије његовога повратка односи између обадвију страна били онакви, какви ће, ако Бог да, бити од његовога повратка на даље.

Успостављање правилних, братских и срданих односа између двију српских земаља поздрављамо искреним одушевљењем. Дани су тако тешки, да и увријеђени мора заборавити увреду. Оне морају да устукну пред вишим задацима. Кад се са стране, која је наносила увреду, у дванајестоме часу прегло да се ради како треба и како захтијевају заједнички интереси, онда брзо, смишљеном и одлучном сложном раду не стоји ништа на путу. Код нас је увијек било за ту сврху срца, родољубља и чврсте воље; код нас се увијек топло прихватила искрено пружена братска рука, па се тако ради и данас, кад су се непријатељи српски уздали, да ће то бити немогуће последице онога, што је томе претходило без наше кривице.

Нека је, дакле, срећно и за Српство корисно враћање правилних односа између двију српских независних држава!

Нека живи заједница Црне Горе и Србије на корист њихову, и на радост српскога народа!

Унутрашња политика

IV.
(Свршетак)

Сусрели смо се, у своје разлагану, са разорљивим проповједима са стране, које траже улаза у земљу. И нема сумње наћи ће их, јер нема земље без незадовољника, али, рекосмо, ако су власти на висини свога позива, услова за њихово напредовање неће бити много. Ућиће у земљу и зато, што противу идеја и учења, ма каква била, нема карантина ни царинарница, гдје би били задржани — као што на једном мјесту раније рекосмо.

Али и оно што ује, не треба оставити да прља како хоће. И томе треба изаћи на меџдан. Нијесмо од оних који проповиједају бруталну силу, јер смо дубоко увјерени, да је то најбољи начин да се зло популарише, а његови постоји приказу као „народни мученици“. Свијет радо поклања симпатије гоњенима, јер њиме управља срце више но разум. Брутална сила долази увијек и само као пошљедње средство, али онда мора бити јака као гром и дошљедна као закон у природи, како би осуда и казна била живи и поучни примјер свима и свакоме.

Срећом донде је далеко поћи и донде треба употребљавати средства културна. Једно од најјачих средстава је јавна ријеч.

Јавна ријеч је оно профилактично средство, које онемогућава да

се духовне заразе запате и одомаће. Али не јавна ријеч једнострано, јер онда се ова одбија од тврдоглавства и ината људи који друкчије мисле и држе да су у праву, већ ријеч слободна, која ће у границама закона међу собом водити борбу. Побједиће она, која на својој страни буде имала бољих и јаснијих разлога, разумије се с тим и која на својој страни буде имала образованијих и мудријих људи. Јавна ријеч у оквиру закона је вентил за све прекомјерне напоне у духовима, и дезинфекција свих напора у проповједима, као год што хоће да имају право исказивања мисли они, који са чим било нијесу у држави сагласни; исто то право имају и они који владају. Ови чак имају и дужност, јер они представљају државу и дужни су да се старају за укупне интересе, дочим они ван владе заступају често своје посебне погледе и интересе, које често хоће да окрне интересе опште. Нарочито је то дужност влада кад су на помолу деструктивни елементи. То је утолико више за одобрење, у колико је то средство културно и модерно.

Владу су у томе дужни да живом речју и добрим разлозима потпомогну органи власти. И они ће то у толико успјешније моћи чинити, ако су својим мудрим и правичним држањем — као што смо раније описали — стекли у народу поштовања и повјерења. Власти, које су постигле супротан резултат, жива су невоља сваке владе. Оне им служе као терет.

Поред јавне ријечи усмене и писмене, преко политичких листова, веома користе и други писмени саставци у виду брошура и књига.

Али то није све. Народи не живе само политички, већ и привредно. Опасно је подешавати државну акцију искључиво у правцу политичког живота. Народни духови развијају се онда једнострано, а кад почне само политизирати, он се политиком напија као ракијом и онда не зна шта хоће и шта ради. Зато се једна добра унутрашња политика мора старати да се народ што више забави и око своје привреде и трговине. Треба неуморно стварати све више и све бољих погодаба за њих. Гдје они напредују, све је мање безумне политике и све више задовољства.

Па и то није све. Народи имају својих мана, али имају и својих одличних страна, које их карактеришу. Гдје има сенке, мора бити и свјетлости, и обратно. У развићу једнога народа, којим руководе његове владе, треба увијек добро проучити његов бит и у развићу неодољивост од њега. Оно, што је у Европи прославило Црну Гору и Црногорца, треба и даље његовати, а то је његов вазда јуначки дух, љубав, вјерност и безусловна оданост пријестолу, ратоборност, извјежбаност оружју, и његов свијетло јуначки морал. Одузмите то Црногорцу и Црној Гори, и ви сте испод њих измакли постаменат на ком њихова слава почива. Политика, која не би ишла на то да те одлике народне развија, била би политика погибаона. Народ, који је у овој школи постао чувен, наставши се ван ње, осјећао би пу-

стои у души, и да би је чим било испунио, пригрлио би разорљиве проповједи политичких спекуланта, којих је свијет препун, па заплускује већ и Црну Гору. И дјетету одузимају његову омиљену играчку, постаје свуда око њега пусто и он ће се машити ма чега само да се занима. Јер треба знати, људски ум мировати не може. Ако му одузмете оно сучим се до јако занимао и што је добро било, привиће се злу. И привиће се не за то што га злу вуче срце, већ чисто за то што је безазлен, неискан, па подлеже лукавим мамцима.

Развиће једнога народа може бити само на основи његовог духа и бита, нарочито ако га је то до јако успијешно приказало свијету.

Просвјета има такођер да иде руку под руку са унутрашњом политиком. Она ју допуњује. Али просвјета не може сама да истражује гдје је њена помоћ потребна. То је увијек брига онога, који унутрашњом политиком управља.

Из овога се види, да је дјелокруг такога управљача велики и да он мора бити потпуно израђен човек за тако узвишену и велику задаћу. Јер од њега, како смо раније образложили, зависи срећа народа и велика будућност државна, а тако исто и несрећа ако свом позиву не би био дорастао.

Напошљетку ријеч двије и оној браћи, која је запристала уз пуну хајку, тражећи од Црне Горе да прекопише набије свима Црногорцима цилиндер на главу и ако им је, у већини, опанак на ногама, а стара и китијаста ношња око плећа. Из овога нека браћа увиде како ми разумијемо унутрашњу политику и како треба да се развија унутрашњи живот народа. Нека метну руку на срце и нека кажу: не чинимо ли зар добро кад не дамо да све пође ђавољјем трагом, једно преко другог, без системе, плана и циља, и без обзира на народни бит? Зар гријешимо кад хоћемо мудре поступности? Ми нијесмо и нећемо да будемо противници напретка, па и у слободама. Напротив, ми у њима гледамо услов за добру будућност и напредак. Све и кад бисмо били законани реакционари и апсолутисте, ми смо увјерени, да се то са модерним животом у свијету не слаже и да бисмо ми у томе мору били острво, које не би на дужи могло одолети силним валима модерног живота, који би нас заплускивали. Али ми у интересу народа и овога грешног гњијезда српске слободе и славе не можемо допустити, да се све то прекопише окрене на наличје и да нам државу на нов крој режу они, који су, по школама, тек јуче добили маказе у руке.

Реканци шта је унутрашња политика, показавши зле последице једне рђаве политике, казавши шта једна добра политика треба да предузима и, напошљетку, давши браћи са стране, која нас нападају, разлоге зашто не наглимо, завршимо ове чланке у нади, да неће проћи као проповјед у пустињи.

Шта даље?

Као што вулканске ерупције, прије него што ће наступити, чине да усахну извори воде, тако и изненадни душевни потреси, последице којих се јавља бол, пресушују извор ријечи.

Велики душевни болови немају ријечи, или врло мало. Они су мукли.

Мијешмо да је човек неосјетљив, без учешћа, а то у њему бјесне буре осјећаја и коче сваку изјаву болова, који га раздиру.

У таквом је стању данас срце црногорско, у таквом и свако срце Србиново.

А и чему нарицати? Црногорац то никада нити је чинио нити ће. Црна вијест о присвојењу српске Босне и Херцеговине од стране Аустро-Угарске није га башила у печал и ридање, него је ујдила у њему увријеђен понос и гњев. Он је дао израза томе гњеву како је умно и знао, а сад се пита: шта даље?

Јест, шта даље? Питамо се данас и ми. Тако су се питала и браћа у Србији, нема сумње тако се пита сваки Србин ван Краљевине и Књажевине. За нарицање нема се времена. Црножути орао дограбио је двије српске земље и сад све дубље забада своје канџе у његово тијело. Он би и желио да Србија и Црна Гора само немоћно наричу, а он да кљује и даље дограбљену жртву. Мјесто нарицања ваља нам скочити да бранимо. То може бити: или позивањем на правду, коју треба да изрекне Европа, или ратом, па што коме досуди воља Божија.

Саморани у Европи нијесмо. Против анексије изјавиле су се отворено Енглеска, Француска и Турска. Њемачка је за анексију као и Аустро-Угарска. Русија и Италија, судећи по страним листовима, за сада су се изјасниле више за конгрес, по против анексије. Оне ће се јамачно одредити на самоме конгресу. Колико се по писању руских листова може судити, и колико их изјава Извољскове у томе допуњују, и Русија на конгресу биће против анексије.

Али, шта ћемо да чинимо ако се наше слутње обистине и ако је сазивање конгреса само начин, да се Турска, Црна Гора и Србија заваљају у овим првим и најкритичнијим тренутцима, кад је гњев на све стране силно избио и кад је опасност по мир на Балканском полуострву највећа? Рачуна се, можда, да ће се у времену док до конгреса дође и док се на њему буде виједало, духови смирити и начинити мјеста друшћем суђењу, остављајући ријешење питања једном другом спору, у ком ће времену Аустро-Угарска прогутане жртве сварити, а ситуација постати така, да је рат сасвим немогућан?

Не треба губити из вида, да су двије силе: Аустро-Угарска и Њемачка, већ данас безусловно за анексију; да је Извољски изјавио, да му је барон Ерентал у Бухловици саопштио намјеру о анексији и да му је он, како јављају бечки полуслужбени листови, одговорио, да то неће довести до рата између Русије и Аустро-Угарске; и, треће, да је италијански министар спољних послова примно вијест о анексији сасвијем као човјек, који је о томе раније изјавио и који у цјепу већ има изјесну погодбу, по којој су италијански интереси запажени.

Остаје да се види држање Енглеске и Француске. Шта могу оне учинити саме, ако остали не би били с њима?

Шта онда добијамо од чекања? Хоће ли Европа, овако како смо је овдје сликали, хтјети и моћи да анексију Босне и Херцеговине поиништи? Ако силе и буду то хтјеле, хоће ли се Аустро-Угарска покорити?

А без рата нико се не може истјерати из положаја, из кога он неће мирно да изађе.

Према ономе наред од конгреса нијесу Бог зна како велике. Чекаћемо, а користи можда видјети нећемо никакве. Међутим одушевљење народно за рат прегориће и ухватиће пенео, који ће све дебље постајати.

Шта да се ради? Ништа друго, већ да наша и српска дипломатија енергично настану да сазнаду расположење званичне Италије и

званичне Русије у погледу њиховог гледишта на аустро-угарски поступак. Само у случају ако га оне на конгресу неће одобрити, и ако буду хтјеле утврдити и начин, како да се Аустро-Угарска натјера на поштовање воље Европе, можемо се мирно одати чекању. И само у случају, ако наши заједнички интереси буду зајемчени и ако се на конгрес буду као равноправни чланови позвали и црногорски и српски изасланици, можемо се неком добру надати. Иначе Србија и Црна Гора дужне су да се користе снагом коју им даје очиглађање српског народа и да ступе у акцију.

Ма какав свршетак био једне такве акције — а она ће бити велика и до крајности упорна, јер ће се затрести и на ноге подићи цијело јужно Словенство — интереси сила потписница Берлинског Уговора пореметиће се и европски рат постаће неизбежан. Ми дакле имамо као моћног савезника евентуалност европског рата, па и сам рат.

Аустро-Угарска и Бугарска играле су ва banque, и добиће, ако Србија и Црна Гора буду млитаво схватиле своју дужност и ако се уздаду у оно што буду нагађале, враћајући у боб. — Своје интересе у овакој констелацији могу оне одбранити опет само игром ва banque.

У политици, у већини случајева, не вриједи начело св. писма: ко тебе каменом, ти њега хљебом, већ обратно.

Наша скупштина — српској

У уторак је наша Н. Скупштина упутила овај отпоздрав Н. Скупштини у Србији:

Народна Скупштина Књажевине Црне Горе с највећим усхићењем прима братски поздрав Народне Скупштине Краљевине Србије и шаље јој најсрдљивији отпоздрав ујершавајући је: да ће Црна Гора све своје силе принијети на жртвеник народног уједињења; то захтјевају општи српски интереси и њена државна част.

Стално црногорско прегалаштво заснијаће новијим сјајем и бољим поуздањем кад зна да је уз брата брат.

Увјерени да и под Авалом осјећају и мисле као под Ловћеном, иштемо да Србија и Црна Гора сад или никад подигну заједничку заставу за одбрану српских светиња. Прекаљени дугим мучеништвом и сталним неправдама, које се српском имену чине, запојени успоменама на стару српску величину, знадите да ниједан Црногорац не жали мријети. Сложно на рад, јер ће то бити свети рат.

Предсједник Н. Скупштине
Лабуд Гојнић

Резолуција Н. Скупштине

Црногорска Народна Скупштина, сазвана у ванредни сазив за 29. септембар, поводом насталих прилика из анексије Босне и Херцеговине, на првом свом састанку, донијела је шљедећу резолуцију:

Црногорска Н. Скупштина, као представништво цијелог српског народа у Црној Гори, констатује:

Да је анексијом Босне и Херцеговине Аустро-Угарска монархија у суштини повриједила Берлински уговор;

да је тијем чином нанесен смртни ударац интересима цијелокупног Српског Народа;

да је тијем у основи погажено начело народности, којим се данас просвијешћени свијет руководи.

Народно Представништво не само што одобрава досадање кораке Књажевске Владе, којима се скидају са Црне Горе обвезе, што их је Берлински Уговор намегнуо, него свјесно историске улоге Црне Горе, као и озбиљ-

ности прилика, у којима се данас налази и она и цио српски народ, с потпуним поуздањем повјерава њену судбину својом мудрој и љубљеном Господару.

Народно Представништво као вјеран тумач осјећања нашег народа изјављује: да је наш народ готов подијети све жртве када Господар за одбрану Српства и за част Отаџбине на то позове.

Полазећи с тога гледишта, Народно Представништво тражи од Књажевске Владе, да се предузму најенергичније мјере како ће се угрожени интереси Српског Народа и част Црне Горе сачувати и наша народна завјетна мисао испунити.

Све што Књажевска Влада у овом смислу буде предузела наћи ће једнодушно одобрење Народног Представништва и цијелог нашег народа.

Резолуција Скупштине у Србији

Н. Скупштина у Краљевини испратила је нашој Н. Скупштини овај телеграм:

Н. Скупштина донијела је једногласно шљедећу резолуцију: Болно потресена неправдом, која је учињена Србији и српском народу самовољним кршењем једног међународног акта без саслушања народа, којег се тиче, а од стране која му је била потписник и чувар, дубоко увјерена о опасности, која је овим догађајима обумала цијело српско племе, стварајући претходни случај опасан за самосталност и опстанак Србије, па у шљед тога до дна поколебана у својој преданости интересима општег мира и правичности, чврсто ријешена да учини све што је потребно, да се обезбједе интереси Србије и њених сународника, у кризи која је створена овим насилним догађајима, — српска Н. Скупштина саслушавши обавјештења о мјерама, које краљевска влада мисли предузети у овом питању, једнодушно изјављује своје повјерење краљевској влади, очекујући од ње најенергичније рад за заштиту угрожених српских интереса и у томе циљу и са тим једнодушним осјећањима Н. Скупштине ставља на расположење краљевској влади и сву снагу цијелога српског народа.

Српска Скупштина црногорској

Н. Скупштина у Краљевини пратила је нашој Скупштини овај телеграфски поздрав:

„Народна Скупштина Краљевине Србије окупљена на рад у одбрану угрожене српске садашњости и будућности шаље свој поздрав Н. Скупштини братске Књажевине Црне Горе. Нека под Авалом и под Ловћеном у срцима народних изабраника и свега народа букне новом снагом старе величине и неугашени оган, који подједнаком силом потхрањују свјетла стара неличина и дуго мучеништво наших вјерних чуvara српских аманета. Сложно бранимо светиње наше.

Предсједник Н. Скупштине
Љубомир Јовановић

СРПСКИ ПОСЛАНИК КОД ГОСПОДАРА

Дипломатски заступник Краљевине Србије, г. Јован М. Јовановић, приспио је преко Синоћ на Цетиње. Одмах сјутра дао био је код предсједника г. Томановића, а у 11 сати пријавио се у Књажевоме Двору. Његово Кр. Височанство Књаз Господар благоволило је примити г. Јовановића у аудијенцију, која је трајала готово један сат. Пријем је био срдчан и топао. Синоћ је такође био г. Јовановић у подужој аудијенцији код Господара.

Анексија Босне и Херцеговине

Анексија Босне и Херцеговине изазвала је силну буру у европском јавном мишљењу. Сада се само о њој расправља и цио свијет је на њу своју пажњу обратио и усредсредно. Заинтересовани за овим земљама, нас анексија мора још више занимати, те зато и износимо све што се о тим земљама сада чује и како се у Европи мисли о анексији.

Извјештаји, што их имамо, гласе:

Општина у Сарајеву о анексији

Сарајевски општински одбор (градско заступство) је у сриједу држао свечану сједницу поводом проглашења анексије. Сједници су сви одборници присуствовали у свечаном одјелу, а присуствовали су и многи грађани.

Сједницу је отворио предсједник Куловић говором, у којем је нагласио анексију, сматрајући да ће она бити корисна, те се зато цару и захваљујући, предлагајући да цара и телеграфски поздраве. Исто је тако изражена телеграфска захвалност и барону Буријану.

Још је ријешено да се трг Филиповић, од сада зове Фрање Јосифа.

Одбор је корпоративно отишао поглавару земље Антону Винзору на честитање. Сличне сједнице држане су и у осталим општинама кроз анектиране земље.

Скуп у Сл. Броду

На глас анексије Босне и Херцеговине већи број Срба и Мухамеданаца окупио се у Славонском Броду, нарочито свештеници, да би се договорили о тешком положају, у коме им се сада земља налази. Они су намјеравали да одрже и скупштину и да се на њој посавјетују и договоре, али су им власти забрањили држање скупштине, те су се сви повратили својим кућама.

Иницијатива за анексију

Хрватски листови доносе телеграм из Беча, у коме се вели да је споразум ради анексије учињен са Њемачком између цара Фрање и њемачког цара у Шенбруну приликом доласка њемачких књажева. Иницијатива за анексију проистиче од војска, особито од генералитета, јер се хтјело да и престолонашљедник добије право над Босном и Херцеговином.

Уређење анексираних земаља

У штампи се у велико претреса питање каква ће бити државоправни положај анексираних земаља и како ће се оне уређити. Хрватски листови, који су анексију поздравили силним одушевљењем, жељели би да се припоје Хрватској, док мађарска независна странка иде за тим, да Босну узме Угарска а Херцеговину Хрватска.

Из Беча јављају: Босанске чете од сада ће се знати Њемачко и краљевско босанско-херцеговачке чете, а саме земље Њемачко и краљевско заједничко управно подручје.

Законски приједлози о анексији предаће се царевинском вијећу новембра мј. а гарском сабору чим се састане.

Французи о анексији

Из Париза јављају: „Le Journal“ пише: „Јуче се овдје извршио догађај, чији је необични карактер морао изазвати највеће узбуђење, а особито на дан послје руске поете у погледу источно-румелиске жељезнице и у предвечерје доласка Извољског у Париз. Није нужно да се упозори на озбиљност аустриског саопштења у овај час, у коме је цијели развој источне кризе од одлука аустро-угарске владе у зависности. Од првог часа сукоба између Бугарске и Турске морало се питати да ли нема Бугарска људе за леђима. Када се видјело непомирљиво држање Бугарске и када се видјело, да је Књаз Фердинанд тако одушевљено примљен у Будимпешти било је тешко двоумити о комплицираности Аустро-Угарске. Данас, послје корака грофа Кевенхилера у Елисеју, ситуација је изванредно узнемирена, те се може питати: шта се то спрема на истоку. Ми видимо у наговјештавању анексије обиљу турских провинција од стране Аустро-Угарске, да је основа цијеле европске политике од тридесет година у погипси, да буде разорена, те пада цијела међународна мапа карта на Балкану како је створена на Берлинском Конгресу. То је та опасност.“

Гласови из Србије

Влада Н. Велимировића дала је, веле, оставку, те је нова влада образлагала овако: Предсједник Н. Пашић, просијете С. Номаковић, правде С. Рибарић, унутрашњих дјела Љ. Стојановић, привреде К. Главић, грађевина М. Савић, спољних послова др. Милошковић, финансија др. Поповић и војни Степановић. Ова вијест се са знаменитом стране побија као неистинита.

У Биограду, као год и у цијелој Србији, не престају манифестације.

Бив. добровољачки командир Пиро А. Ђорђевић, новинар, отворио је у Биограду упис у добровољачку легију т.зв. легију смрти. Уписивање непрекидно траје. Упис се врши под отвореним небом крај споменика књаза Михаила. Ту је намјештен сто, више кога су пободене заставе, а свијет се добошем позива ради уписа.

Коло Српских Сестара отворило је упис у болничарски курс.

Све школе у Биограду распуштене су. О навали на министарство спољних послова се јавља:

Нота српске владе изазнала је велико негодовање. Осуђује се захтев владе, којом „тражи да се Србији досуди одговарајућа накнада“. Зато су демонстранти у четвртак отишли пред министарство спољних послова, да протестују. Они су пратили у министарство тројицу делегата, који ће уложити протест, али је влада одбила пријем тих делегата, што је окупљене озлоједило, те су напали камењем на министарство, пољупали прозоре, развалили ограду и силом хтјели да упадну у зграду, те је војска морала да посредује. Демонстранти су се одатле вратили предспомениккњаза Михаила и ту је проф. Љубо Јовановић, предсједник Н. Скупштине, осудио поту владу.

Новине доносе, да су по Биограду на многим кућама истакнути натписи: „Доље с Аустријом!“ „На Дрину!“ „Устај, живи, бори се, не клони!“ и т. д.

Јавља се, да је словеначка омладина изјавила готовост да ступа у добровољачку легију.

Због опасности аустро-угарског посланства у Биограду чува јак кордон војске и жандармерије као и код нас.

Говори се, да ће бити помиловани сви официри у Србији, који су кажњени због познате крагујевачке афере.

Српске војводе из Ст. Србије и Македоније ставили су се на расположење добровољачкој легији у Србији.

Проглашење анексије

Званични лист земаљске владе у анексираним земљама „Сарајевски Лист“ износи на који је начин извршено проглашење анексије Босне и Херцеговине. По његовом изношењу проглашење је овако текло:

Проглас и четири својеручна писма краљева засебним су плакатима објављена по цијелој земљи. По самом граду изјављено се живахно кретање, а у њимовичким и аустро-угарским грађанским круговима прихватила се анексија одушевљено.

Официрима и војницима је такође саопштен проглас о анексији, као и свима полицијским властима у земљи.

Предсједник општине је позвао Сарајлије да оките своје домове и осветле их за три дана.

У вече је било осветљење вароши. Војна музика је прошла кроз Сарајево и пред конаком је концертирала. На католичкој цркви су звона ударала, а са табле је испаљен 51 топ.

Сјутра дан, у петак, било је благодарјење у српској цркви којом је приликом држао проповјед митрополит Летица.

Поглавару земље су приступале депутације.

У суботу је држао благодарјење у католичкој цркви.

И „Народ“ престаје

И мостарски „Народ“ објавио је, да престаје излазити за неко вријеме, док се прилике у анексираним земљама не среде.

Исто тако обуставио је излажење и мухамедански лист „Мусават“.

Опсадно стање у Сарајеву

Из Сарајева се јавља, да је у Сарајеву проглашено опсадно стање. Ова вијест још није потврђена.

Бањалучки осуђеници

Вијест о помиловању бањалучких осуђеника је неоснована, јер још ни један од њих није помилован.

Утисак у Мостару

Из Мостара се јавља, да су се Срби и Муслимани послје проглашења анексије, као и по цијелој земљи, повукли и нигдје не излазе из својих кућа.

Огорчење Муслимана

Муслимани у Херцеговини силно су потресени на глас о анексији, те су многи у огорчењу покушали у Остроци да јуришају на воз, али их је војска сузбила.

Жељезнице и жандармерија

Дуж жељезничких пруга по цијелој Босни и Херцеговини поређана је жандармерија. На сваких десет метара стоји војска и чува пруге. Исто су тако опсједнути и сви друмови. На граници се налази војска.

Народна Скупштина

Први дан

Наша Народна Скупштина састала се у ванредни сазив у понедјељак, 29. пр. мца.

Пошто су се око 9 сати прије подне сви посланици окупили у зграду скупштинску, кренули су се корпоративно у цркву ради призивања Св. Духа, а при повратку приредили су овације Њ. Кр. В. Књазу Господару, који их је милоствито отпоздравио.

Сједницу је отворио Јанко Милић, предсједник верификационог одбора, те се приступило избору предсједника.

За предсједника је изабран Лабуд Гојнић, досадањи предсједник Н. Скупштине.

За потпредсједника је изабран Михаило Николић, досадањи потпредсједник.

За секретаре су изабрани: поп Крсто Половић и Г. Протић.

Цио тај дан, и прије и послје подне, држана је тајна сједница. На њој су посланици расправљали о најновијој ситуацији и положају земље поводом анексије Босне и Херцеговине.

Пред вече је сједница закључена и посланици су корпоративно пошли да предаду Књазу Господару резолуцију, коју саопштавамо засебно.

Код Њ. Кр. В. Књаза Господара посланици су остали дуже вријеме.

Други дан

Другог дана, у уторак, сједница је била јавна.

Отварајући прву јавну сједницу Н. Скупштине у ванредном сазиву, предсједник Лабуд Гојнић је прочитао резолуцију Скупштине, донесену на тајној сједници. Ту резолуцију такође засебно доносимо.

Послије тога прочитао је предсједник поздрав и резолуцију Народне Скупштине у Краљевини Србији, које су посланици пропатили одобравањем и усклицима: Живјели!

На крају је предсједник прочитао телеграфски поздрав са конгреса у Никшићу, који је пропраћен одушевљеним: „Живјели Херцеговци“.

Бригадир Митар Мартиновић, министар војни, прочитао је указ Њ. Кр. В. Књаза Господара, којим се сједнице Н. Скупштине у ванредном сазиву закључују.

Указ су саслушали посланици стојећи и пропатили га бурним и трократним усклицима: „Живјели Господар“.

По свршетку рада посланици су корпоративно отишли у двор Књаза Престолонашљедника, гдје су га сви поздравили.

Књаз Престолонашљедник је милостиво посланике примио и љубазно их угостио.

Посланици се у велико разилазе својим кућама.

Српство

Босна и Херцеговина. У Босни и Херцеговини до сада су постојала два српска листа: „Српска Ријеч“ у Сарајеву и „Народ“ у Мостару, али су и они престаи, послје прокламоване анексије, те се и не може видјети како је сада расположење Срба у Босни и Херцеговини.

Далмација. У Далмацији су настали избори, те се штампа слабо и бави анексијом Босне и Херцеговине. Посланици Бианкини се изјаснило за анексију.

Сријем, Банат и Бачка. Заузети новим патријархом, српски листови у Сријему, Банату и Бачкој слабо се баве анексијом Босне и Херцеговине.

Хрватска и Славонија. Српске листове у Хрватској и Славонији више занимају прилике у тим земљама него постојање на Балкану.

Ст. Србија и Македонија. Срби у Ст. Србији и Македонији упиру очи на слободне српске земље и изгледају на акцију Турске због најновијих догађаја на Балкану. Тамо се држе митинзи.

Србија. Јавно мишљење у Србији је узбуђено и не престаје да потестује због анексије Босне и Херцеговине.

Словенство

Држање Хрвата. Анексија Босне и Херцеговине обратила је пажњу Хрвата у толико што настојавају да анексирани земље припадну Хрватској. Иначе су Хрвати прихватили с радошћу глас о анексији.

Чеси о анексији. Чешка штампа устаја је противу анектирања Босне и Херцеговине, износећи да је тиме учињена велика неправда.

Словенци негодују. Поред својих домаћих јада, Словенци су уложили протест противу најновијих догађаја на Балкану. Њихова омладина осудила је тај акт Аустро-Угарске, док се посланик Шустерчић изјаснио за анексију.

Црна Гора о анексији

Узрујаност поводом анексије Босне и Херцеговине још траје. Свуда по унутрашњости држе се митинзи и доносе резолуције, којима се тражи, да се ништа не жали, него да се стане на браник угрожених српских интереса. Цетиње је препуно силног свијета, који непрекидно долази, да поздраве Књаза Господара, и ако се од стране власти препоручује, да гледају своје послове, да не дангубе и не долазе на Цетиње.

Господар и народ

Манифестирајући кроз улице цетињске и пред појединачна посланства, народ обично почиње манифестације пред двором, када Књаз Господар разговара, као и увијек, топло и срдично са народом, упућујући га, да буде присебан и миран и да пази шта ради, увјеравајући га уједно да ће се Он старати о образу својих милих Црногораца.

Дивно је видјети очинску љубав, са којом Господар народ пресрета, као год што га он обасипље страхопоштовањем и пијететом, који се ретко виђа у народу према владару.

Књаз Господар са сваком разговором очински, пристојно и тако, да Његове ријечи иду од срца — срцу.

Манифестације у народу

У свима мјестима у земљи држане су велике манифестације и протестовало се због анексије Босне и Херцеговине. На свима тим скуповима, донесене су резолуције, којима се тражи, да се притесне у помоћ потиштенима и да се чврсто стане на браник општих народних интереса.

Узрујаност је врло велика.

Синоћне манифестације

И синоћ су се манифестације на Цетињу поновиле. Манифестанти су прошли главну улицу ијевајући и пред Двором приредили овације Књазу Господару, који се појавио на балкону. Том Га је приликом г. Јован Хајдуковић, члан Главне Држ. Контроле, у име грађанства поздравио, изјављујући радост и весеље што су Србија и Црна Гора још ли руку под руку и што су се старе размирице предале заборава.

Њ. Кр. В. Књаз Господар је увјерио манифестанте да ће, као и до сад, радити на добру српског народа, нашта је поздрављен бурним клицањем.

Манифестанти су се одатле кренули ијевајући пред српско посланство и ту приредили бурне овације, глорификујући братску Краљевину. Како посланика Јовановића у том тренутку није било, манифестанти су кренули пред Двор Књаза Престолонашљедника и ту приредили силне манифестације. Њ. В. Књаз Петар захвалио се манифестантима у име Књаза Престолонашљедника.

Са ијесмом на устима и са силним клицањем због одлуке Н. Скупштине манифестанти су се разишли.

Митинг у Никшићу

У понедјељак је држан велики митинг у Никшићу. Са тога митинга добили смо овај телеграм:

„Грађани града Никшића са околином, са овога данашњег збора доносе ову резолуцију: Аустро-Угарска Монархија гажењем Берлинског Уговора осудила је на смрт двије дивне наше земље: поносну Босну и јуначку Херцеговину! Одузимајући им пошастну некрпцу слободе коначним присиљеним те тиме актом забора оштру стријелу у српско срце и на право хтјела му убити наду на љепоту и срећну будућност, стога свим по-

